

خائست

www.ketab.ir

متفكر شهيد استاد مرتضى مطهرى

انتشارات صدرا

مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸.

خاتمیت / مرتضی مطهری

۱۷۶ ص. تهران: صدرا، ۱۳۶۶.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

شابک:

ISBN: 978-964-5600-13-4

۱. محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - خاتمیت

موضوع:

۲. نبوت. الف. عنوان.

۲۹۷/۴۳

۱۸ خ ۶ م ۲ / ۲۲۱ BP

۶۶۷ - ۲۸۰ / ۷۸

کتابخانه ملی ایران

www.ketab.ir

خاتمیت

اثر: استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری

چاپ: چهلم / اردیبهشت ۱۴۰۳ مطابق شوال ۱۴۴۵

تعداد: ۵۰۰ نسخه

بها: ۹۲/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر. تلفن: ۳۳۱۱۹۷۹۶

ناشر: انتشارات صدرا (باکسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

● تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود. تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳

شعبه ۲: خیابان انقلاب، بین خ دانشگاه و ابوریحان، پلاک ۱۱۶۴. تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶

● قم: شعبه ۱: خیابان ارم. تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲ شعبه ۲: مجتمع ناشران. تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵

پایگاه اینترنتی و فروشگاه آنلاین: motahari.org

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۰۰-۱۳-۴ ISBN: 978-964-5600-13-4

فهرست مطالب

۷	مقدمه ناشر.....
۹	خاتمیت در قرآن و حدیث.....
۱۱	خاتمیت در قرآن.....
۱۴	معنی لغوی «خاتم».....
۱۸	بیان علی <small>علیه السلام</small>
۲۳	علم و عقل، جانشین نبوت تبلیغی.....
۲۷	چرا پیغمبران غیر مشرّع برای تبلیغ بشریت ختمیه مبعوث نمی شوند؟.....
۲۸	رابطه معکوس میان هدایت غریزی و هدایت عقلی.....
	جانشینی علم و عقل بجای وحی و نبوت، و جانشینی فقیه و حکیم و
۲۹	عارف و مبلغ به جای انبیا.....
۳۰	قرآن، تنها کتاب آسمانی باقی.....
۳۰	بلوغ یا نشانه ختم نبوت.....
۳۱	تقسیم ادوار به دوره تاریخ و ماقبل تاریخ از نظر اسلام.....
۳۲	قرآن خود، دوره اسلام را دوره علم و عقل می داند.....
۳۲	دانش جانشین نبوت تبلیغی می شود.....
۳۳	باب الهام مسدود نشده است.....
۳۳	خطبه نهج البلاغه درباره «ذکر».....

- ۳۴ رابطه تمدن و انقطاع نبوت تبلیغی
- ۳۵ فرق رسول و نبی
- ۳۹ فلسفه ختم نبوت تشریحی
- ۴۱ شبهه درباره احتیاج به امام در منطق شیعه
- ۴۲ وظیفه امامت غیر از امر به معروف است
- ۴۴ فلسفه ارسال انبیا از نظر قرآن
- ۴۸ چرا نبوت تشریحی پایان پذیرفت؟
- ۴۸ رابطه نسخ شرایع با ادوار تمدن
- ۴۹ اختلاف شرایع، تباینی نیست
- ۴۹ علم و جهل، تمدن و مراحل آن سبب اختلاف در قانون نمی شود
- ۴۹ عارف حق بودن و عابد حق شدن تغییرپذیر نیست
- ۵۰ خودشناسی مدهی تغییرپذیر نیست
- ۵۰ تهذیب اخلاق یک نحویش نیست
- ۵۰ اصول تعدیل روابط بشر یکنواخت است
- ۵۰ اصل حلیت طیبات و حرمت خبائث
- ۵۱ روابط انسان با عالم نیز از لحاظ اصول یکنواخت است
- ۵۱ شراب
- ۵۱ پوشیدن حریر و ابریشم
- ۵۱ غنا
- ۵۱ نظر به اجنبی
- ۵۲ مسئله بردگی
- ۵۵ مسائل جزئی از قبیل نرخهای شهرداری
- ۵۷ تعلیمات اسلام و هدفهای پایان ناپذیر
- ۵۷ تعریف خاتمیت
- ۵۷ مسائل مربوط به وحی پایان پذیر و خاتمه پذیر است
- ۵۸ تمثیل آخرین کشف نبوت به آخرین مرحله فرضی علم
- ۵۹ مسائل مربوط به وحی متناهی است
- ۶۰ سرزنده بودن تعلیمات اسلام: هدفهای پایان ناپذیر

- ۶۱ .. نهضت‌های محدود مثل ملی شدن نفت، آزادی کشمیر و آزادی فلسطین .. ۶۱
- ۶۲ لاله الا الله همه وقت زنده است ۶۲
- ۶۲ قل يا اهل الكتاب تعالوا... همه وقت زنده است ۶۲
- ۶۳ تعليم معاد همیشه جاويد و زنده است ۶۳
- ۶۴ دعوت به علم و عقل و تفکر همیشه زنده است ۶۴
- ۶۴ دعوت به کار و عمل زنده است ۶۴
- ۶۴ دعوت به تعاون زنده است ۶۴
- ۶۵ مسئله ازدياد نفوس ۶۵
- ۶۹ اسلام با هوسها مبارزه کرده است نه با مقتضيات ضروری زمان ۶۹
- ۷۰ پديده‌های مضرّ زمان از قبيل هروئين و غيره ۷۰
- ۷۰ لاک ناخن و کله گنبدي ۷۰
- ۷۳ جبر تاريخ و جاويد ماندن اسلام ۷۳
- ۷۴ عذر جبر تاريخ، و تشبيه به عذر قضا و قدر ۷۴
- ۷۵ خاتميت و جبر تاريخ ۷۵
- ۷۵ خاتميت و جاويدان بودن اسلام ۷۵
- ۷۵ جاويد ماندن یک چیز و جبر تاريخ ۷۵
- ۷۶ کلمه «جبر» و تأثيرات جبری ۷۶
- ۷۶ معنی جبر در خلقت و جبر در تاريخ ۷۶
- ۷۷ معجزات و قوانين جبری ۷۷
- ۷۷ جبر در تاريخ ۷۷
- ۷۸ اسلام حساب منظم و قطعی اجتماع و تاريخ را به رسميت می شناسد ۷۸
- ۸۲ جبر تاريخ هيچ گونه ملازمه‌ای با جاويد نماندن ندارد ۸۲
- ۸۳ عوامل تاريخ را بايد شناخت ۸۳
- ۸۳ احتياجات اولی و ثانوی انسان ۸۳
- ۸۴ احتياجات اولی و ثابت بشر ۸۴
- ۸۴ اشتباه مارکسیسم ۸۴
- ۸۵ جبر تاريخ ايجاب می کند که موارد احتياجات، ثابت باقی بماند ۸۵
- ۸۷ نقش علما در دين خاتم ۸۷

دوره قبل از بلوغ بشریت و دوره بعد از بلوغ، و انتقال وظیفه از انبیا	
به علما.....	۸۹
دو وظیفه بزرگ علما: حفظ موارث انبیا و دیگر تطبیق کلیات بر	
جزئیات.....	۸۹
اسلام یک عده علما را لازم شمرده و مخصوصاً در دین خاتم وجود	
علما ضروری است.....	۹۱
جنبه‌های منفی عالم دینی در برخی ادیان.....	۹۱
امامت جماعت.....	۹۵
استخاره.....	۹۶
مسئله ختم.....	۹۶
داستان میرزای قمی و خواندن شاهنامه.....	۹۷
سؤالات قلندروی.....	۹۸
صفاتی که علی <small>علیه السلام</small> برای عالم ذکر می‌کند.....	۹۸
صفات علمای جانشین انبیا غیر مشرع.....	۱۰۱
مسئله ارتزاق اهل علم.....	۱۰۲
دستورهای مثبت دین درباره عالم دینی.....	۱۰۶
مرجع تقلید بالاتر از عدالت باید داشته باشد.....	۱۰۷
محدث بودن فقیه.....	۱۰۸
علمایی که جانشین انبیا غیر مشرع هستند.....	۱۱۱
دو نوع اجتهاد: قیاسی و غیر قیاسی.....	۱۱۱
قیاس.....	۱۱۲
کلیات و قواعد، محدود است و مسائل، نامتناهی.....	۱۱۳
قواعد و مسائل.....	۱۱۴
مثال به فریضه علم.....	۱۱۵
بیان خوب غزالی درباره وجوب علم.....	۱۱۶
نوع انطباق اسلام با زمان.....	۱۱۸
ارکان خاتمیت.....	۱۲۱
چهار رکن در بحث خاتمیت:	

- ۱۲۲ رکن اول: انسان و اجتماع
- ۱۲۲ آیا انسان صددرد صد ثابت است یا صددرد صد متغیر یا هیچ کدام؟
- ۱۲۳ انسان متغیر است ولی مدار ثابتی دارد
- ۱۲۴ افراط و تفریط‌ها خروج از مدار انسانیت است
انسان به حکم اینکه هم جنبه‌های ثابت دارد و هم جنبه‌های متغیر، باید
- ۱۲۴ هم قواعد ثابت و مدارهای ثابت داشته باشد و هم قوانین متغیر
- ۱۲۴ رکن دوم: وضع خاص قانونگذاری اسلام
- ۱۲۵ رکن سوم: علم و اجتهاد
علما و مجتهدین، رکن سوم خاتمیت و سمت مهندسی اداره این کارخانه
- ۱۲۵ را دارند
- ۱۲۵ رکن چهارم: وضع خاص موضوعات تفقه و اجتهاد
- ۱۲۶ قرآن
قرآن گلستان سعدی نیست که با مطالعه چند نفر تمام حقایقش کشف
- ۱۲۶ بشود
- ۱۲۷ مطالعه طبیعت پایان‌ناپذیر است
تشبیه «دید» بشر درباره قرآن به «دید» بشر درباره طبیعت، و هم
- ۱۲۹ تشبیه قرآن به طبیعت
قرآن سخن است و از این جهت مثل کتابهای دیگر است ولی چون
- ۱۲۹ گوینده‌اش خداست، مثل طبیعت است
- ۱۳۰ حقیقت درباره طبیعت و قرآن آن است که آیندگان می‌گویند
- ۱۳۰ منبع فیاض
حدیثی از امام صادق علیه السلام
- ۱۳۲ امر به تدبیر در قرآن
- ۱۳۳ حدیث نبوی در عمیق بودن قرآن
- ۱۳۵ استعداد پایان‌ناپذیر قرآن و سنت
- ۱۳۶ قدما با قاطعیت بیشتری در مسائل طبیعت اظهار نظر می‌کردند
- ۱۳۶ معجزه هر پیغمبری غیر از کتابش بوده، مگر پیغمبر اسلام
- ۱۳۶ رابطه خاتمیت و اینکه معجزه پیغمبر خاتم همان کتابش است
- ۱۳۷ قرآن را قرن به قرن بهتر تفسیر کرده‌اند

- قرآن ظهري دارد و بطنى و بطنى بطنى..... ۱۳۷
- قرآن بر هفت حرف نازل شده است..... ۱۳۸
- از صدر اسلام اين مطلب مطرح بوده كه همه حقايق قرآن، آن نيست كه
يك عربى زبان ساده مى فهمد، و آيندگان بهتر خواهند فهميد..... ۱۳۹
- تمثيل پيشرفت علوم به افرادى كه روى شانه هاى هم سوار مى شوند كه
افق را ببينند..... ۱۴۰
- استعداد پايان ناپذير سنت..... ۱۴۱
- حديثى از رسول اكرم صلى الله عليه وآله..... ۱۴۱
- پيغمبر فكر زنده و نو مى خواهد..... ۱۴۲
- حديث «لا ضرر»..... ۱۴۴
- قاعده لا حرج و لا ضرر و حق و تو..... ۱۴۵
- نهي از معاملات غزرى..... ۱۴۵
- قابليت پايان ناپذير منابع اسلامى..... ۱۴۹
- داستان اعمش و ابو حنيفه..... ۱۵۰
- جريان تاريخ چه نشان مى دهد؟..... ۱۵۱
- قرن به قرن نفوذ قرآن در علوم و فلسفه افزايش يافته است..... ۱۵۱
- نفوذ قرآن تدريجاً در ادب فارسى افزايش يافته است..... ۱۵۲
- توحيد و قرآن..... ۱۵۳
- حقوق زن در قرآن..... ۱۵۴
- ربا در قرآن..... ۱۵۵
- قصص و تاريخ گذشتگان در قرآن..... ۱۵۵
- اخلاق در قرآن..... ۱۵۶
- قرآن مانند طبيعت پايان ناپذير است، نه مانند يك كتاب بشرى..... ۱۵۸
- نهج البلاغه و تقدم آن بر زمان خودش..... ۱۵۸
- ادله توحيد در قرآن..... ۱۶۰
- فهرستها..... ۱۶۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه چاپ چهاردهم

کتاب حاضر مشتمل بر ده جلسه سخنرانی متفکر شهید استاد مرتضی مطهری تحت عنوان «خاتمیت» است که در حدود سال ۱۳۴۷ در حسینیه ارشاد ایراد شده است. نوارهای این سخنرانیها اکنون در دست نیست ولی این سخنرانیها در زمان حیات استاد از نوار استخراج شده و در اختیار ایشان قرار داده شده و استاد شهید اصلاحات و اضافاتی بر آن معمول داشته‌اند، و اینک به همان صورت منتشر می‌گردد. در حواشی متن این گفتارها (غیر از جلسه اول) استاد شهید عناوین و گاهی خلاصه‌هایی از مطالب را نگاشته‌اند. مجموعه این عناوین و خلاصه‌ها را فهرست مشروح کتاب قرار دادیم. ضمناً عناوین هر یک از سخنرانیها (به جز عنوان جلسه پنجم که از خود استاد است) و نیز تیتراهای فرعی کتاب از همین عناوین و خلاصه‌ها استخراج گردید.

همان‌طور که خواننده محترم مطلع است، استاد شهید مقاله‌ای تحت عنوان «ختم نبوت» دارند که اول بار در کتاب محمد ﷺ خاتم پیامبران درج گردید و سپس به صورت رساله‌ای کوچک منتشر شد و اکنون در کتاب شش مقاله به چاپ رسیده است. آن

مقاله در واقع چکیده ده سخنرانی مذکور است، و به عبارت دیگر این ده جلسه، مشروح آن مقاله است به اضافه مطالبی که در آن مقاله یافت نمی‌شود، و با این تفاوت که چون اینها سخنرانی است و در جمع عمومی ایراد شده است از بیان ساده‌تری برخوردار است و گاهی مطالب با مثالهای متعدد تشریح شده است که مسائل روز نیز به تناسب مطرح گردیده است؛ و به بیان دیگر این کتاب و آن مقاله مکمل یکدیگرند.

امید است این کتاب نیز همچون دیگر آثار آن شهید گرانقدر در کشف حقایق اسلامی و تقویت بنیه فرهنگی انقلاب اسلامی مفید و مؤثر افتد.

چاپ اول کتاب خاتمیت در سال ۱۳۶۶ منتشر شده است. از آن تاریخ تا کنون این کتاب از استقبال خوبی برخوردار بوده است. به همین جهت بر آن شدیم که پس از یک بازبینی از نظر علامت‌گذاری و آنچه که مربوط به زیبایی صفحات می‌شود، این کتاب از نو حروفچینی گردد. لذا این چاپ با کیفیت بهتری عرضه می‌شود؛ امیدواریم مورد قبول و پسند علاقه‌مندان آثار آن متفکر شهید قرار گیرد. از خدای متعال توفیق خدمت مسئلت می‌کنیم.

۱۷ شهریور ۱۳۸۰

سید محمد تقی
معاونت فرهنگی و تبلیغی
سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران